

Jaarrapportage 2016

Programmaliijn 2: kwaliteit

Doelen Kwaliteit op hoofdlijnen

In de periode 2016-2018 ligt in programmaliijn Kwaliteit de nadruk op afstemming, uitwisseling en samenwerking tussen de koepels, het toepassen en borgen van het cliëntenperspectief in kwaliteitsbeleid en instrumenten en het door ontwikkelen en implementeren van 'cliënt-eigen' kwaliteitsthema's.

A. Kwaliteitskamer

In de Kwaliteitskamer vindt afstemming, uitwisseling en samenwerking plaats met betrekking tot kwaliteitsbeleid tussen Ieder(in), MIND Fonds Psychische Gezondheid en Patiëntenfederatie Nederland. Iedere koepel werkt op een eigen manier aan diverse landelijke programma's op het gebied van kwaliteit van zorg en kwaliteit van bestaan. Strategische afstemming en samenwerking hierover is van belang om de belangen van cliënten in de samenleving effectief te behartigen. Een nieuw aandachtspunt is de samenhang tussen het landelijk en het gemeentelijk domein. Afstemming met de programma's Aandacht voor Iedereen (AVI) en Zorg Verandert zijn van belang.

B. Het toepassen en borgen van kwaliteitsinstrumenten in praktijk.

In de periode 2013 – 2015 zijn op basis van de PG Top-20 diverse kwaliteitsinstrumenten ontwikkeld. Daarnaast participeren Patiëntenfederatie Nederland en MIND Fonds Psychische Gezondheid in verschillende landelijke kwaliteitsprogramma's. Er bestaat nog weinig inzicht in de toepassing en effecten van de ontwikkelde kwaliteitsinstrumenten. De komende programmaperiode ligt de nadruk op het bevorderen en borgen van de toepassing van kwaliteitsinstrumenten vanuit cliëntenperspectief.

C. Gezamenlijke innovatieagenda

Op de gezamenlijke innovatieagenda staan onderwerpen die zeer 'cliënt eigen' zijn:

- Keuzeondersteuning
- Individueel zorg- en leefplan
- Betrekken en ondersteunen van familie en naasten
- Kwaliteit van bestaan zichtbaar maken

Het zijn onderwerpen die vanuit het cliëntenperspectief in praktijk worden gebracht. In de eerste programmaperiode is hiervoor een aanzet gegeven. In de twee programmaperiode worden de ontwerpen verder uitgewerkt.

Wat is er bereikt in 2016?

Kwaliteitskamer

In de Kwaliteitskamer heeft uitwisseling en afstemming plaatsgevonden over een groot aantal onderwerpen (A1). Succesvol zijn de georganiseerde Spotlightbijeenkomsten over digitale zorg en Waarde-vol leven. De bijeenkomsten dragen bij het aan het verspreiden van kennis over succesvolle projecten onder pg-organisaties. Met Aandacht Voor Iedereen is een bijeenkomst georganiseerd over het IZP / Persoonlijk plan. Een artikel hierover staat in het WMO Magazine van februari 2017.

Het toepassen en borgen van kwaliteitsinstrumenten in praktijk

Het Participatiekompas van PGOsupport is een goed platform voor het delen van kennis over cliëntenparticipatie bij onderzoek en beleidsontwikkeling. In 2016 zijn nieuwe instrumenten en voorbeelden aan het Participatiekompas toegevoegd.

Met Zorginstituut Nederland zijn de mogelijkheden onderzocht om onderzoek te doen naar het gebruik en de effecten van kwaliteitsstandaarden. Geconcludeerd is dat kwaliteitsstandaarden uit de PG-Top 20 nog onvoldoende zijn geïmplementeerd om dergelijk onderzoek te doen.

Gezamenlijke innovatieagenda

De twee voor 2016 geplande innovatieprojecten zijn uitgevoerd:

- Ontwikkeling van kwaliteitscriteria voor het Individueel Zorg- en Leefplan
- Kwaliteit van bestaan bespreekbaar maken in de langdurige zorg.

Activiteiten 2016

A. Kwaliteitskamer

Activiteit A1	Uitwisseling, afstemming en samenwerking
Doel en belang	Afstemming tussen de koepels op het gebied kwaliteit van zorg om verbeteringen vanuit cliëntenperspectief te realiseren op inhoudelijk en randvoorwaardelijk gebied.
Verwachte resultaten	<ul style="list-style-type: none">- Kwaliteitsagenda waaruit blijkt waar de prioriteiten liggen op het gebied van kwaliteitsontwikkeling vanuit Cliëntenperspectief.- Afstemming in kwaliteitsbeleid tussen de koepels.- Goede randvoorwaarden voor continue inbreng vanuit cliëntenperspectief.
Betrekken achterban	Achterban wordt vertegenwoordigd via de koepels in de Kwaliteitskamer. Resultaten van programmalijn 1 en 3 worden benut. Uitkomsten worden besproken met achterban tijdens een kwaliteitsjaarcongres.
Uitvoering	<p>De Kwaliteitskamer heeft in 2016 12 maal vergaderd. De personele bezetting van de Kwaliteitskamer was in 2016 constant, hetgeen de uitwisseling van kennis en informatie bevordert. Er is informatie uitgewisseld over tal van onderwerpen (zie hieronder). Daarnaast coördineerde en organiseerde de Kwaliteitskamer de verschillende deelprojecten van het programma Kwaliteit.</p> <p>In november 2016 is het functioneren van de Kwaliteitskamer geëvalueerd in het Koepeloverleg. Conclusie hiervan is dat:</p> <ul style="list-style-type: none">- De samenwerking goed verloopt bij de uitvoering van concrete activiteiten.- Er veel uitwisseling van informatie plaatsvindt, maar dat dit via de Kwaliteitskamer niet leidt tot afstemming of samenwerking. Dat gebeurt wel bilateraal of tripartiet tussen de koepels zonder tussenkomst van de Kwaliteitskamer. <p>Op basis hiervan is besloten om het programma voor 2017/ 2018 anders in te richten, waarbij de nadruk komt te liggen op kennisdeling en implementatie van producten die bijdragen aan het versterken van eigen regie.</p>
Behaalde resultaten	<p>Onderwerpen waarover kennis en informatie is uitgewisseld:</p> <ul style="list-style-type: none">- Autorisatieproces kwaliteitsstandaarden- Convenant Healthdeal Chronische Pijn- Gemeenten en mensen met een psychische kwetsbaarheid- Het belang van goede zorg dichtbij mensen- Integraal gezondheidsbeleid- Kwaliteitsagenda gehandicaptenzorg- Kwaliteitskader verpleeghuiszorg- Model Kwaliteitsstatuut GGz- Onderzoeksagenda huisartensgeneeskunde- Ontwikkeling kwaliteitseisen fysiotherapie- Ontwikkeling vergoeding fysiotherapie- Persoonlijk plan en onafhankelijke cliëntondersteuning- Positieve gezondheid- Subsidierende Transparantie kwaliteit van zorg- Vergoeding medicamenten en hulpmiddelen basisverzekering- Visiedocument Kwaliteitskader gehandicaptenzorg- VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking <p>In het programma 2017 – 2018 hebben de koepels afgesproken samen te werken</p>

	aan projecten die bijdragen aan het versterken van eigen regie. Dit bepaalt de gezamenlijke kwaliteitsagenda. Belangrijke onderdelen hiervan zijn het bevorderen van het gebruik individueel zorgplan en het implementeren van keuzeondersteunende instrumenten.
--	--

Activiteit A2	Afronding PG Top 20
Doel en belang	De projecten van de PG Top 20 zijn afgerond en hebben geleid tot mooie resultaten. De PG-Top 20 is door het Zorginstituut Nederland overgenomen als meerjarenagenda 2013 – 2014. Voor een aantal projecten geldt dat deze nog niet zijn afgevoerd van de meerjarenagenda. De Kwaliteitskamer blijft hierover met Zorginstituut Nederland in overleg.
Verwacht resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Afvoeren van onderwerpen van de Meerjarenagenda 2013 – 2014. - Implementatie producten/ resultaten PG Top 20
Betrekken achterban	De achterban wordt geïnformeerd middels de gezamenlijke nieuwsbrief van de koepels. Ook door de koepels zelf worden hun leden rond belangrijke onderwerpen, die de sector betreffen, geïnformeerd.
Uitvoering	<p>Met Zorginstituut Nederland, PGOsupport en betrokken patiëntenorganisaties is meerdere keren gesproken over het afvoeren van projecten van de meerjarenagenda 2013 – 2014. Op de agenda staan nog 5 onderwerpen die (nog) niet zijn afgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Generieke module KOPP-KVO - Zorgstandaard Chronische pijn - Chronische Nierschade - Multidisciplinaire richtlijn Polyfarmacie - Digitaal zorg- en leefplan Osteoporose <p>Naar verwachting wordt de meerjarenagenda 2013 – 2014 in 2017 definitief afgerond.</p>
Behaalde resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - KOPP-KVO: partijen zijn niet bereid de module te autoriseren om inhoudelijke en procedurele redenen. De module wordt overgedragen aan het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz. Het Netwerk neemt de module op in haar werkprogramma. - Zorgstandaard Chronische Pijn: niet alle partijen zijn bereid om de zorgstandaard te autoriseren. Het Zorginstituut heeft het initiatief genomen hierin te bemiddelen. - Chronische Nierschade: eind 2016 is www.nierwijzer.nl opgeleverd. Samen met de richtlijn Niervervangende behandeling en twee consultkaarten is er een samenhangend pakket voor keuzeondersteuning gerealiseerd. Het onderwerp is gereed en kan worden afgevoerd van de meerjarenagenda. - Polyfarmacie: er is discussie gaande over de vraag op welke wijze de afspraken over polyfarmacie geïmplementeerd en gehandhaafd gaan worden. - Digitaal zorg- en leefplan Osteoporose: in 2016 is de website Botinbalans.nl gelanceerd. Deze website bevat het instrument voor patiënten om een digitaal zorg- en leefplan te maken. Het onderwerp is gereed en kan worden afgevoerd van de meerjarenagenda. <p>De implementatie van producten uit de PG Top-20 is primair een verantwoordelijkheid van de betrokken patiënten- en gehandicaptenorganisaties en zorgaanbieders. Van een aantal producten is bekend dat deze succesvol zijn gelanceerd, zoals de Nierwijzer. Voor andere producten, zoals de kwaliteitscriteria voor mondzorg is afgesproken dat deze in de periode 2016 – 2020 worden opgenomen in kwaliteitsstandaarden.</p>

Activiteit A3	Afstemming lokaal – regionaal – landelijk
Doel en belang	Door de transformatie en transitie in de zorg verschuiven verantwoordelijkheden en bevoegdheden naar de individuele cliënt en naar het lokale / regionale domein. Dit geldt voor belangrijke onderdelen van langdurige zorg/ondersteuning, jeugdzorg en participatie. Andere onderdelen van chronische en langdurige zorg (ZVW, AWBZ) worden landelijk aangestuurd. Beide systemen hebben betrekking op dezelfde cliënten. De taakverdeling is nieuw. Hierin wordt nog veel ontwikkeld en uitgevonden. Uitwisseling, afstemming en samenwerking tussen de programma's AVI, Zorg Verandert, Regie in de regio, Mijn Kwaliteit van Leven en de samenwerkende koepels is van groot belang
Verwachte resultaten	Inzicht in onderwerpen waar lokaal, regionaal en landelijk kwaliteitsbeleid elkaar raken en kunnen versterken. Drie concrete samenwerkingsprojecten. Goede uitwisseling en samenwerking tussen lokaal, regionaal en landelijk beleid.
Betrekken achterban	Achterban wordt vertegenwoordigd via de koepels in de Kwaliteitskamer. Resultaten van programmalijn 1 en 3 worden benut. Uitkomsten worden besproken met achterban tijdens Kwaliteitsbijeenkomst (A4)
Uitvoering	Er is 4 maal overleg geweest met de programmaleider van AVI en 2 maal met vertegenwoordigers van Regie in de regio. Dit heeft geleid tot inzicht in de onderwerpen waar landelijk en regionaal beleid elkaar raken en kunnen versterken. Er is een goede samenwerkingsrelatie opgebouwd.
Behaalde resultaten	Uit overleg is duidelijk geworden dat lokaal, regionaal en landelijk beleid elkaar raken en kunnen versterken bij de volgende onderwerpen: Individueel zorg- en leefplan, onafhankelijke cliëntondersteuning, integraal gezondheidsbeleid, preventie en inkoopbeleid vanuit patiëntenperspectief (jeugdzorg, Wmo). Op 23 november 2016 is een Ronde tafelbijeenkomst 'IZP/ Persoonlijk plan georganiseerd. Over deze bijeenkomst is een artikel verschenen in Wmo Magazine. Op basis van de uitkomsten worden vervolgvactiteiten gepland in 2017 en 2018. Op 5 april 2017 is er een ronde tafelbijeenkomst 'Integraal gezondheidsbeleid'. Er is in 2016 één concreet samenwerkingsproject: het samenstellen kennisdossier Kwaliteitscriteria vanuit patiëntenperspectief voor regionaal/lokaal zorgbeleid.

Activiteit A4	Uitwisselingsbijeenkomst Kwaliteit
Doel en belang	Creëren van inzicht in en betrekken van achterban bij de Kwaliteitsagenda van de programmalijn Kwaliteit. Zoeken naar mogelijkheden om uitvoering te geven aan de kwaliteitsagenda.
Verwacht resultaat	Een jaarlijkse bijeenkomst met naar schatting 100 deelnemers. Een geïnformeerde en betrokken achterban.
Betrekken achterban	Lidorganisaties worden uitgenodigd voor de uitwisselingsbijeenkomst.
Uitvoering	De uitwisselingsbijeenkomst kwaliteit heeft gestalte gekregen in de vorm van Spotlightbijeenkomsten. Hiervan zijn er in 2016 twee georganiseerd. Een geplande spotlightbijeenkomst op 9 december 2016 is verplaatst naar 3 februari 2017.
Behaalde resultaten	In plaats van het organiseren van een grote jaarlijkse bijeenkomst is gekozen voor het organiseren van meerdere kleinere bijeenkomsten gericht op kennisdelen en uitwisseling. Tijdens deze zogenaamde Spotlightbijeenkomsten worden steeds 3 projecten van patiëntenorganisaties gepresenteerd die bijdragen aan eigen regie van patiënten. Spotlightbijeenkomst 23 juni 2016: Digitale zorg: successen in de praktijk (30 deelnemers) Spotlightbijeenkomst 13 oktober 2016: Waarde-vol leven: hoe bepaal je wat belangrijk is (28 deelnemers).

	Van iedere spotlightbijeenkomst wordt een verslag gemaakt dat wordt gepubliceerd. De verslagen worden in 2018 gebundeld in een boekje.
--	--

B. Het toepassen en borgen van kwaliteitsinstrumenten vanuit cliëntenperspectief in praktijk.

Activiteit B1	Inzicht in gebruik, toepassing en effect kwaliteitsinstrumenten
Doel en belang	Er is een groot aantal kwaliteitsinstrumenten ontwikkeld vanuit cliëntenperspectief. Van belang is dat deze in praktijk worden toegepast en dat de effectiviteit zichtbaar wordt. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen. De samenwerkende koepels onderzoeken in samenwerking met haar achterban of de nieuw ontwikkelde (onderdelen van) kwaliteitsstandaarden/richtlijnen worden toegepast en wat het effect hiervan is. Op deze wijze levert het cliëntenveld een bijdrage aan de implementatie en naleving van kwaliteitsstandaarden en richtlijnen.
Verwachte resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks twee onderzoeksrapporten over de stand van zaken implementatie/ toepassing kwaliteitsstandaard. - De uit meldacties naar voren gekomen signalen over gebruik en naleving van enkele kwaliteitsstandaarden en richtlijnen zijn openbaar gemaakt en dienen als startpunt voor een vervolgtraject middels belangenbehartiging. - Er ontstaat meer inzicht in het gebruik van kwaliteitsstandaarden die zijn ontwikkeld vanuit cliëntenperspectief. - Een onderzoeksmethode.
Betrekken achterban	Pg-organisaties en/of cliënten via meldacties of andere onderzoeksvormen.
Uitvoering	De samenwerkende koepels en Zorginstituut Nederland hebben samen een werkgroep gevormd om de mogelijkheden voor samenwerking bij effectmeting te onderzoeken. Op directieniveau heeft overleg plaatsgevonden over het ontwikkelen van een gezamenlijke onderzoeksmethodiek. De werkgroep heeft gekeken naar mogelijkheden om gezamenlijk de effecten van het toepassen van kwaliteitsstandaarden uit de PG-Top 20 te onderzoeken. Vastgesteld is dat er in 2016 geen kwaliteitsstandaarden uit de PG-Top 20 zijn die voor effectonderzoek in aanmerking komen. De meest voorkomende reden is dat de betreffende kwaliteitsstandaarden nog niet zijn geïmplementeerd. In andere gevallen zijn de kwaliteitsstandaarden nog niet gereed, bijvoorbeeld die voor mondzorg. Deze worden in 2019 verwacht. Op basis van de constatering dat de toepassing van ontwikkelde kwaliteitsstandaarden achterblijft is ervoor gekozen om in het vervolg van het programma Kwaliteit meer te focussen op implementatie en toepassing. Met het Zorginstituut Nederland is gekeken naar de mogelijkheid om tot een gezamenlijke onderzoeksmethodiek te komen. Vastgesteld is dat het mogelijk is om gezamenlijke uitgangsvragen te formuleren, maar dat het Zorginstituut en de PG Koepels hier hun eigen programma in volgen.
Behaalde resultaten	De verwachte resultaten zijn niet volgens plan gerealiseerd. Zie de toelichting bij uitvoering. Gezien de stand van zaken rond de implementatie van zorgstandaarden is besloten deze activiteiten in het werkplan 2017 – 2018 niet meer op te nemen.

Activiteit B2	Verkenning knelpunten en ontwikkeling oplossingen bij implementatie en borging kwaliteitsinstrumenten.
Doel en belang	Het blijkt dat het met name voor kleinere PG-organisaties die participeren in de PG Top 20 lastig is om de ontwikkelde producten te beheren en verder te brengen. Continuïteit, kennis, vaardigheden, financiële middelen zijn vaak in onvoldoende mate aanwezig. Gezien het belang van de ontwikkelde producten

	zoeken we vanuit de Kwaliteitskamer naar oplossingen.
Verwachte resultaten	Een structuur voor beheer, organisatie en ontwikkeling. Toepassing van meer producten die in het kader van de PG Top 20 zijn ontwikkeld. Inzicht in de voorwaarden waaronder PG Organisaties kunnen participeren in Kwaliteitsbeleid. Advies over de wijze waarop kleinere PG Organisaties kunnen participeren in kwaliteitsbeleid.
Betrekken achterban	PG Top 20 organisaties
Uitvoering	Op 30 augustus 2016 hebben PGOsupport en de Kwaliteitskamer de resultaten en opbrengsten besproken van de projecten op het gebied van keuzeondersteuning, familie & naasten en zeldzame aandoeningen. Hierbij is gekeken naar de belemmerende en bevorderende factoren. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in de ontwikkeling van het programma Kwaliteit en de afstemming daarover met PGOsupport.
Behaalde resultaten	Er is een voorlopige selectie gemaakt van producten uit het programma Kwaliteit die voor doorontwikkeling en verdere toepassing in aanmerking komen. In de voorlopige selectie zitten: <ul style="list-style-type: none"> - Mijn leven met... (Osteoporose Stichting) - Nierwijzer (Nierpatiënten Vereniging Nederland) - Wegwijs (Landelijk Stichting Zelfbeschadiging, Stichting Borderline) Het beleid is er op gericht om deze zogenaamde parelproducten door te ontwikkelen en breder toe te passen bij andere PG-organisaties. Een vorm van 'learning by doing'. Vanuit het nieuwe aanbestedingskader kan PGOsupport meer ondersteuning bieden aan PG-organisaties. Een nieuw aandachtsgebied voor PGOsupport is het ondersteunen bij het vinden van fondsen voor projectontwikkeling. Met PGOsupport vindt afstemming plaats over het creëren van voorwaarden waaronder ook kleinere PG Organisaties kunnen participeren in kwaliteitsbeleid.

Activiteit B3	Bevorderen bekendheid en gebruiksmogelijkheden Participatiekompas
Doel en belang	De cliënteninbreng in kwaliteitstrajecten moet van goede kwaliteit zijn. Dit vereist een voortdurende beschikbaarheid en doorontwikkeling van de instrumenten waarmee cliëntvoorkeuren worden verzameld en vertaald in kwaliteitscriteria en goede voorbeelden. Steeds moet gekeken worden naar de specifieke achterban en de mogelijkheden en beperkingen om de cliënteninbreng op een betrouwbare manier te realiseren. Hiervoor beschikt PGOsupport over het Participatiekompas. Van belang is de bekendheid en gebruikswaarde van het Participatiekompas verder te ontwikkelen.
Verwachte resultaten	Het Participatiekompas ontwikkelt zich tot dé kennisbank voor cliëntenparticipatie. PG organisaties maken gebruik van het Participatiekompas voor het vormgeven aan cliëntenparticipatie.
Betrekken achterban	De achterbannen worden actief geïnformeerd, uitgenodigd voor het doen van suggesties en inbrengen van ervaringen met (nieuwe) instrumenten.
Uitvoering	Het onderhoud van het Participatiekompas wordt verzorgd door PGOsupport.
Behaalde resultaten	PGOsupport heeft nieuwe instrumenten op het gebied van cliënteninbreng geplaatst in het Participatiekompas. Via de website is het mogelijk om instrumenten, toepassingsmogelijkheden en opgedane ervaringen te vinden. Het gebruik van het Participatiekompas is door de koepels en hun lidorganisaties bevorderd, bijvoorbeeld door naar het Participatiekompas te verwijzen tijdens bijeenkomsten en in publicaties. Het aantal gebruikers van het Participatiekompas stijgt gestaag, wat ook zichtbaar is aan het aantal Nieuwsbriefabonnees.

C. Gezamenlijke innovatieagenda

Activiteit C2	Doorontwikkeling en implementatie generiek model IZP
Doel en belang	Door de koepels is een generiek model Individueel Zorg- en leefplan (IZP) ontwikkeld. Het model ondersteunt de eigen regie van een cliënt, vanuit een levensbrede benadering. Het model draagt bij aan het bevorderen van gezamenlijke besluitvorming en sluit aan op initiatieven om te komen tot een Persoonlijk Gezondheidsdossier (PGD). Er zijn veel initiatieven met betrekking tot het IZP. Van belang is het bewaken van de vanuit patiëntenperspectief geformuleerde uitgangspunten en het verbreden van de toepassing.
Verwachte resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht kwaliteitscriteria - Toetsingsrapport initiatieven IZP - Actuele informatie over ontwikkelingen IZP - Drie pilotprojecten in samenwerking met PG-organisaties.
Betrekken achterban	PG-organisaties worden betrokken bij het formuleren van kwaliteitscriteria en geïnformeerd over de uitkomst van toetsingen van systemen. In samenwerking met PG-organisaties initiëren van pilotprojecten.
Uitvoering	Patiëntenfederatie Nederland heeft een projectplan opgesteld voor de ontwikkeling van kwaliteitscriteria IZP. Dit projectplan is conform de afspraken uitgevoerd in samenwerking met Ieder(in) en MIND Fonds Psychische Gezondheid. In 2016 zijn op basis van het model IZP kwaliteitscriteria vanuit patiëntenperspectief geformuleerd om de toepassing van het IZP te beoordelen. Deze kwaliteitscriteria zijn voorgelegd aan de diverse achterbannen en vastgesteld. Er is gekeken naar samenhang met andere ontwikkelingen, zoals het persoonsgebonden gezondheidsdossier.
Behaalde resultaten	Het overzicht met kwaliteitscriteria is beschikbaar.
Nog te realiseren	Het project wordt voortgezet in 2017/2018. In die periode worden de overige verwachte resultaten gerealiseerd, in samenhang met de ontwikkelingen rond het persoonlijk gezondheidsdossier.

Activiteit C4	Kwaliteit van bestaan zichtbaar maken in langdurige zorg
Doel en belang	In de langdurige zorg is de focus van dienstverlening nog altijd in belangrijke mate gericht op kwaliteit van zorg en minder op kwaliteit van bestaan. Andere levensgebieden zoals wonen, participatie en zingeving zijn vaak onderbelicht. Van belang is dat hier een meer gelijkwaardige benadering ontstaat. Dit dient ook zichtbaar te worden in het Kwaliteitskader langdurige zorg dat door ZINL wordt ontwikkeld. Binnen het lopende programma Kwaliteit is een eerste product ontwikkeld om kwaliteit van bestaan zichtbaar te maken. Dit instrument wordt verder ontwikkeld, getoetst en, indien succesvol, uitgerold. Dit thema is verwant aan programmalijn 3 Participatie. Het gedeelde uitgangspunt is dat er sprake is van gezondheid als én het individu optimaal is toegerust en regie voert én als de samenleving zo is ingericht dat mensen met en zonder beperking daarin optimaal kunnen functioneren. Dit betekent dat op de diverse levensdomeinen aandacht moet zijn voor het cliëntenperspectief en kwaliteitsverbetering. De programmalijnen worden op dit punt op elkaar afgestemd.
Verwachte resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - Filmpjes / infographic's over Kwaliteit van bestaan in de langdurige zorg getoetst in de praktijk - Discussie over en aandacht voor kwaliteit van bestaan binnen organisaties voor langdurige zorg. - Inbreng ten behoeve van kwaliteitskader langdurige zorg.
Betrekken	Cliëntenraden worden betrokken in samenwerking met LSR en LOC.

achterban	
Uitvoering	Ieder(in) heeft voor dit project een plan van aanpak laten opstellen door De Klijne Advies & Management. Het projectplan is vastgesteld door de Kwaliteitskamer. Bij de uitvoering zijn LSR en LOC nauw betrokken. Het projectplan in conform de afspraken uitgevoerd.
Behaalde resultaten	<p>In 2016 is de methodiek om kwaliteit van bestaan bespreekbaar te maken in de langdurige zorg verder uitgewerkt. Er zijn verschillende hulpmiddelen ontwikkeld om na het kijken van de eerder ontwikkelde filmpjes/ infographic's op gerichte wijze de dialoog over kwaliteit van bestaan te structureren. Het gaat om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een gesprekskaart 'Adviseren over Kwaliteit van Bestaan'. 2. Een placemat Kwaliteit van Bestaan 3. Een kaart Filmpje bekijken en bespreken <p>De gesprekskaart 'Adviseren over Kwaliteit van Bestaan' kan ook los van het filmpje gebruikt worden als zelfstandig middel om het gesprek over kwaliteit van bestaan te op gang te brengen.</p> <p>Op 9 december jl. vond het landelijke congres 'Cliëntenraad: inspraak in kwaliteit' plaats. Zowel film als het methodiekmateriaal zijn in de workshops 'Adviseren over Kwaliteit van Bestaan' aan de deelnemers gepresenteerd en met hen besproken. Er waren veel positieve reacties. Het materiaal werd geschikt bevonden en de dialoog over kwaliteit van bestaan kwam goed op gang. Door LOC en LSR wordt gewerkt aan een vertaalslag van de gesprekskaarten naar de doelgroepen cliëntenraden ggz en ouderenzorg. Er is speciaal aandacht voor thema's die van belang zijn als het gaat over kwaliteit van leven in de ggz en de ouderenzorg zoals de gerichtheid op herstel, zingeving, jezelf kunnen zijn en de laatste levensfase.</p>
Nog te realiseren	In 2017/ 2018 wordt de methodiek toegepast bij meerdere cliëntenraden in de ouderenzorg, VG-sector en GGz. Door middel van kwalitatief onderzoek worden daarbij gegevens verzameld voor de verschillende kwaliteitskaders in de langdurige zorg.